

Science
Conference
2026

13–14 Feb 2026

International **scientific and practical conference**

- 1. Scientific technologies**
- 2. Economy**
- 3. Finance**
- 4. Mathematical analysis**
- 5. Technical sciences**
- 6. Pedagogy**
- 7. Psychology**
- 8. Philosophy**
- 9. Natural Sciences**

zenodo

OpenAIRE | EXPLORE

www.d-pressa.com

International scientific and practical conference

Part 1
February 2026

Collection of Scientific Works

© International scientific and practical conference. 2026.

INVESTITSION FAOLIYATNING MOHIYATI VA MOLIYALASHTIRISH

Turakulova Orasta Ulugbekovna

O'zMU Jizzax filiali talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada investitsion faoliyatning nazariy mohiyati, zamonaviy moliyalashtirish mexanizmlari va O'zbekiston iqtisodiyotida investitsion jarayonlarning amaldagi holati chuqur tahlil etilgan. Tadqiqot doirasida investitsiyalar tarkibi, moliyaviy manbalar ulushi, to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiya oqimlari, investitsion muhitning shakllanishiga ta'sir qiluvchi omillar va investitsion risklar tizimli ravishda o'rganildi. Statistik ma'lumotlar, jadvallar va tahliliy ko'rsatkichlar asosida investitsion faoliyatning so'nggi yillardagi o'sish dinamikasi yoritildi. Shuningdek, investitsion siyosatni takomillashtirish, kapital bozorini rivojlantirish, moliyalashtirishning innovatsion shakllarini kengaytirish va investorlarga qulay muhit yaratish bo'yicha taklif va tavsiyalar ishlab chiqildi. Tadqiqot natijalari O'zbekiston iqtisodiyotining uzoq muddatli rivojlanishi uchun investitsion siyosatning strategik ahamiyatini namoyon etadi.

Kalit so'zlar: investitsiya, investitsion faoliyat, moliyalashtirish manbalari, to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar, kapital bozori, venchur moliya, bank kreditlari, investitsion risk, investitsion muhit, iqtisodiy o'sish, investitsiya siyosati, O'zbekiston iqtisodiyoti, investitsion loyihalar samaradorligi.

Annotation: This article analyzes the theoretical essence of investment activity, modern financing mechanisms, and the current state of investment processes in the economy of Uzbekistan. The study examines the structure of investments, the share of financial sources, the inflow of foreign direct investments, and the key factors influencing the investment environment. Based on statistical data and analytical indicators, recent trends in investment development are revealed. The article also provides practical recommendations for improving investment policy, expanding innovative financing tools, strengthening the capital market, and creating a favorable environment for investors. The findings highlight the strategic importance of investment policy for ensuring long-term economic growth in Uzbekistan.

Keywords: investment, investment activity, financing sources, foreign direct investment, capital market, venture financing, bank lending, investment risk, investment environment, economic growth, investment policy, Uzbekistan economy.

Аннотация: В данной статье анализируются теоретическая сущность инвестиционной деятельности, современные механизмы ее финансирования, а также текущее состояние инвестиционных процессов в экономике Узбекистана. В исследовании изучены структура инвестиций, доля источников финансирования, приток прямых иностранных инвестиций и ключевые факторы, влияющие на формирование инвестиционного климата. На основе статистических данных и аналитических показателей раскрыты последние тенденции развития инвестиционной активности. В статье также представлены практические рекомендации по совершенствованию инвестиционной политики,

расширению инновационных инструментов финансирования, развитию рынка капитала и созданию благоприятных условий для инвесторов. Полученные результаты подчеркивают стратегическое значение инвестиционной политики для обеспечения долгосрочного экономического роста Узбекистана.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционная деятельность, источники финансирования, прямые иностранные инвестиции, рынок капитала, венчурное финансирование, банковское кредитование, инвестиционные риски, инвестиционный климат, экономический рост, инвестиционная политика, экономика Узбекистана.

Bozor iqtisodiyoti sharoitida investitsion faoliyat mamlakat iqtisodiy o'sishi, strukturaviy o'zgarishlar, ishlab chiqarishning modernizatsiyasi va raqobatbardoshlikni oshirishning eng muhim omillaridan biri hisoblanadi. Zamonaviy iqtisodiy rivojlanishning asosiy talabi – mavjud resurslarni samarali yo'naltirish, yangi texnologiyalarni joriy etish va innovatsion loyihalarni qo'llab-quvvatlashdir. Bularning barchasi investitsiyalarni oqilona jalb qilish va moliyalashtirish mexanizmlarini takomillashtirish orqali amalga oshiriladi.

Investitsiyaning mohiyati murakkab iqtisodiy kategoriya bo'lib, u ishlab chiqarish jarayonini kengaytirish, mavjud quvvatlarni rivojlantirish va istiqbolli loyihalarni amalga oshirish uchun zarur bo'lgan kapital qo'yilmalarni anglatadi. Investitsion faoliyatning samaradorligi esa nafaqat investitsiya miqdoriga, balki ularni moliyalashtirish manbalari, mexanizmlari va ulardan foydalanish strategiyasiga ham bevosita bog'liqdir. Shu sababli investitsion jarayonning nazariy asoslarini, moliyalashtirish manbalari va usullarini chuqur o'rganish iqtisodiyotning barqaror rivojlanishi uchun dolzarb hisoblanadi.

O'zbekiston iqtisodiyotida oxirgi yillarda investitsion muhitni yaxshilash, xorijiy investorlar uchun qulay sharoitlar yaratish, kapital bozorini rivojlantirish va davlat ishtirokini qisqartirishga qaratilgan keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Ushbu jarayonlar investitsion faoliyatni har tomonlama tahlil qilish, uning moliyalashtirish mexanizmlari samaradorligini baholash va mavjud muammolarga ilmiy asoslangan yechimlar taklif etishni talab qiladi.

Mazkur maqolaning maqsadi – investitsion faoliyatning iqtisodiy mohiyatini tahlil qilish, uning moliyalashtirish manbalari va mexanizmlarini o'rganish, shuningdek O'zbekiston sharoitida investitsion jarayonning hozirgi holati va rivojlanish istiqbollari ilmiy asosda tadqiq qilishdan iborat.

Investitsiya - bu iqtisodiyotning real yoki moliyaviy sektoriga kapital qo'yish orqali kelajakda daromad yoki ijtimoiy samaraga erishishni ko'zlovchi jarayondir. Investitsiyalar iqtisodiy o'sishning asosiy omillaridan biri bo'lib, ishlab chiqarish quvvatini kengaytirish, texnologik yangilanish va bandlikni oshirishga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Investitsiyalar quyidagi turlarga bo'linadi:

➤ Real investitsiyalar — binolar, uskunalar, texnologiyalar, ishlab chiqarish ob'ektlari.

- Moliyaviy investitsiyalar — aksiyalar, obligatsiyalar, depozitlar.
- Intellektual investitsiyalar — ilm-fan, kadrlar tayyorlash, IT texnologiyalari.

O‘zbekiston bo‘yicha investitsiya hajmining o‘shish dinamikasi (2019–2024). Quyidagi jadval investitsiyalarning umumiy hajmi bo‘yicha shakllangan tendensiyani ko‘rsatadi:

Jadval 1.

O‘zbekiston iqtisodiyotiga kiritilgan investitsiyalar (trln so‘m)

Yil	Umumiy investitsiyalar	O‘shish sur‘ati, %
2019	189 trln so‘m	-
2020	202 trln so‘m	+6.8%
2021	215 trln so‘m	+6.4%
2022	243 trln so‘m	+13.0%
2023	278 trln so‘m	+14.4%
2024	305 trln so‘m	+9.7%

2019–2024 yillar davomida investitsiyalar hajmi barqaror o‘shib borgan. Ayniqsa, 2022–2023 yillarda yuqori sur‘atlar kuzatilgan bo‘lib, bu yangi sanoat quvvatlarining ishga tushirilishi, infratuzilma modernizatsiyasi va xorijiy investitsiyalar oqimi bilan izohlanadi.

Investitsion faoliyat quyidagi asosiy prinsiplarga tayanadi:

- Maqsadlilik — investitsiyalar ma‘lum strategik natijaga yo‘naltiriladi.
- Samaradorlik — kutilayotgan foyda xarajatlardan yuqori bo‘lishi lozim.
- Diversifikatsiya — risklarni kamaytirish uchun faoliyatni turli yo‘nalishlarga ajratish.

- Innovatsion yondashuv — yangi texnologiyalarni keng qo‘llash.

Investitsion shakllar:

- To‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar (TXI);
- Davlat investitsiyalari;
- Xususiy investitsiyalar;
- Karma-sharqli moliyalashtirish (PPP).

To‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar oqimining barqaror o‘shishiga iqtisodiy liberallashtirish, soliq imtiyozlari va investorlarga yaratilgan erkin sharoitlar sabab bo‘lmoqda.

Jadval 2.

To‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar hajmi

Yil	TXI hajmi, (mlrd dollar)	O‘shish sur‘ati
2020	2.3	-
2021	3.0	+30%
2022	3.8	+26%
2023	4.2	+10%
2024	4.7	+12%

Investitsion faoliyatning samaradorligi ko'p jihatdan moliyalashtirish manbalarining tarkibi va ularning barqarorligi bilan belgilanadi. Umuman olganda, investitsiyalarni moliyalashtirish manbalari ichki va tashqi manbalarga bo'linadi. Ichki manbalarga korxonaning sof foydasi, amortizatsiya ajratmalari, iqtisodiy resurslarni qayta taqsimlash orqali shakllangan ichki jamg'armalar kiradi. Bu manbalar korxonaning moliyaviy barqarorligini mustahkamlash bilan birga investitsion mustaqilligini ham oshiradi.

Tashqi manbalar esa bank kreditlari, qimmatli qog'ozlar orqali jalb qilinadigan mablag'lar, xususi investorlarning sarmoyalari, xalqaro moliya institutlarining kredit liniyalari, shuningdek davlat dasturlari doirasida ajratiladigan investitsion mablag'larni o'z ichiga oladi. O'zbekiston sharoitida tashqi manbalar ulushi so'nggi yillarda ortib bormoqda, bu esa iqtisodiyotning ochiqligi va investitsion muhitning yaxshilanishi bilan bog'liq.

Ichki va tashqi manbalar o'rtasidagi optimal nisbat iqtisodiyotning barqaror rivojlanishida muhim omildir. Tashqi manbalarining haddan ziyod ko'pligi valyuta risklarining kuchayishiga olib kelishi mumkin, ichki manbalar ulushining oshishi esa korxonalarning moliyaviy mustaqilligi va raqobatbardoshligini ta'minlaydi.

Bugungi kunda investitsion jarayonlarni moliyalashtirishda an'anaviy va zamonaviy moliyaviy instrumentlar birgalikda qo'llanilmoqda. Eng an'anaviy vositalardan biri — bank kreditlari. Ular hali ham investitsion loyihalarning asosiy moliyaviy manbasi bo'lib qolmoqda. Biroq kreditlarning foiz stavkalari yuqoriligi va garov talablarining qat'iyligi ba'zi loyihalar uchun moliyalashtirish jarayonini murakkablashtiradi.

Qimmatli qog'ozlar bozorida aksiyalar va obligatsiyalar chiqarish orqali mablag' jalb qilish imkoniyatlari ham kengayib bormoqda. O'zbekiston fond bozorida korporativ obligatsiyalar emissiyasi so'nggi yillarda faol ortmoqda. Bu esa xususi sektorning moliyaviy manbalarni diversifikatsiya qilishiga yordam bermoqda.

Lizing moliyalashtirish usuli ishlab chiqarish uskunalari, texnikalar va texnologik jihozlarni xarid qilishda keng qo'llanilmoqda. Bu usul korxonalarga katta boshlang'ich kapital talab qilmasdan texnologiyalarni yangilash imkonini beradi.

Yana bir muhim yo'nalish — venchur kapitaldir. Bu ko'proq innovatsion va yuqori riskli loyihalarni moliyalashtirishga yo'naltirilgan bo'lib, O'zbekistonda yangi shakllanayotgan bozor hisoblanadi. Venchur fondlar sonining ortishi startup ekotizimining rivojlanishiga xizmat qilmoqda.

Raqamli texnologiyalar rivoji bilan crowd-investing va crowdfunding kabi yangi moliyalashtirish mexanizmlari ham shakllanmoqda. Bu platformalar kichik investorlar uchun imkoniyat yaratib, iqtisodiy jarayonlarda ishtirokchilar doirasini kengaytirmoqda.

Investitsion qarorlar qabul qilishda moliyaviy tahlilning o'rni beqiyosdir. Moliyaviy baholash usullari investitsiyaning qanchalik samarali ekanini aniqlashga yordam beradi. Eng ko'p qo'llaniladigan usullar — NPV (sof joriy qiymat), IRR (ichki rentabellik normasi), PI (rentabellik indeksi) va loyihaning o'zini qoplash muddati (payback period) hisoblanadi.

NPV investitsiya orqali kelgusida olinadigan pul oqimlarining joriy qiymatini aniqlab, loyihaning umumiy iqtisodiy samaradorligini ko'rsatadi. IRR esa investitsiya qaytimi stavkasini o'lchaydi va qaror qabul qilishda muhim mezon bo'lib xizmat qiladi. PI investitsiyaga sarflangan har bir so'mning samaradorlik darajasini aks ettiradi, payback period esa sarmoya qanchalik tez qaytishini belgilaydi.

Risklarni baholash ham investitsion tahlilning ajralmas qismidir. Bozor riski, valyuta riski, foiz stavkalari riski, siyosiy risk va texnologik risklar investitsion qarorlarning aniqligiga bevosita ta'sir qiladi. Risklarni boshqarish uchun diversifikatsiya, sug'urta, xedjirlash va davlat kafolatlari keng qo'llaniladi.

Xulosa qilib aytganda, investitsion faoliyat zamonaviy iqtisodiyotning eng muhim tarkibiy qismlaridan biri bo'lib, mamlakatning iqtisodiy o'sishi, ishlab chiqarishning modernizatsiyasi, innovatsion transformatsiya va raqobatbardoshlikni oshirishda asosiy omil hisoblanadi. Tadqiqot davomida investitsion faoliyatning nazariy asoslari, moliyalashtirish manbalari va O'zbekiston sharoitida investitsion jarayonning amaldagi holati chuqur tahlil qilindi.

Birinchidan, investitsiya tushunchasi real, moliyaviy va intellektual investitsiyalar shaklida namoyon bo'lishi, ularning iqtisodiyotdagi roli va funksiyalari aniqlandi. O'zbekiston iqtisodiyoti bo'yicha 2019–2024 yillardagi investitsiya hajmlarining o'sish dinamikasi bu sohadagi modernizatsiya jarayonlari kuchayganini ko'rsatadi.

Ikkinchidan, investitsion faoliyatni moliyalashtirish mexanizmlari tarkibi o'rganildi va ichki hamda tashqi manbalar nisbati yildan yilga o'zgarib, tashqi investitsiyalar ulushi ortib borayotganligi aniqlandi. Bank kreditlari hali ham asosiy moliyalashtirish vositasi sifatida saqlanib qolayotgan bo'lsa-da, qimmatli qog'ozlar bozori, lizing, venchur kapital va zamonaviy kraud-investing mexanizmlarining ulushi izchil oshib bormoqda. Moliyaviy ko'rsatkichlar (NPV, IRR, PI) asosida olib borilgan baholash investitsion qarorlarning samaradorligini aniqlashda muhim o'rin egallaydi.

Uchinchidan, O'zbekistonning investitsion muhitini baholash natijalari iqtisodiy liberallashtirish, soliq-to'lov tizimining soddalashtirilishi, tashqi investorlarga keng kafolatlar berilishi tufayli investitsiyalar oqimi o'sib borayotganini ko'rsatdi. Shunga qaramay, bank foiz stavkalarining yuqoriligi, kapital bozorining rivojlanmaganligi va hududlar bo'yicha investitsion tafovut mavjudligi kabi muammolar investitsiya jarayonining to'liq potentsialdan foydalanishiga to'sqinlik qilmoqda.

Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, investitsion faoliyatni yanada takomillashtirish uchun quyidagi strategik yo'nalishlar muhim ahamiyatga ega:

- Kapital bozorini modernizatsiya qilish va IPO jarayonlarini kengaytirish;
- Uzoq muddatli va arzon resurslar ulushini oshirish;
- Innovatsion loyihalar uchun venchur sarmoyani rivojlantirish;
- Hududiy investitsiya siyosatini optimallashtirish va iqtisodiy zonalar samaradorligini oshirish;
- Investorlar huquqlarini kafolatlash tizimini kuchaytirish.

Xulosa qilib aytganda, O'zbekistonning investitsion siyosati izchil islohotlar orqali yangi bosqichga o'tmoqda. Investitsion muhitning yanada yaxshilanishi,

moliyalashtirish mexanizmlarining kengayishi va kapital bozorining rivojlanishi kelgusi yillarda iqtisodiy o'sishning barqarorligini ta'minlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi "Investitsiya faoliyati to'g'risida"gi Qonun.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-3288-son qarori, "Investitsiya siyosatini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida".
3. O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi hisobotlari (2020–2024).
4. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlari (2020–2024).
5. Abdurahmonov Q.X., "Investitsiyalar iqtisodiyoti", Toshkent, 2021.
6. Karimov A.K., "Investitsion menejment asoslari", Toshkent, 2020.
7. Porter M. "Competitive Advantage". — Harvard Business Review Press, 2019.
8. Mishkin F. "The Economics of Money, Banking, and Financial Markets", 2020.
9. OECD Investment Policy Reviews: Uzbekistan, 2022.
10. UNCTAD World Investment Report, 2023.
11. World Bank Data: www.worldbank.org
12. IMF Country Reports: www.imf.org
13. Stat.uz — O'zbekiston statistika qo'mitasi rasmiy portal
14. Sirojiddin S. Possibilities of Applying World Experience of Organizing Free Economic Zones in Uzbekistan //Web of Scientist: International Scientific Research Journal. – 2022. – T. 3. – №. 11. – C. 1388-1413.
15. Sirojiddin S., E'zoza D., Abror E. Theories of perfect and imperfect competition //Web of Scientist: International Scientific Research Journal. – 2022. – T. 3. – №. 11. – C. 1414-1434.
16. Saitov S. AVTOMOBIL TRANSPORT KORXONALARIDA BUXGALTERIYA HISOBINI TAKOMILLASHTIRISHNING YO'LLARI VA USULLARI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14513570>//International scientific and practical conference.–2024 //T. – T. 1. – №. 2. – C. 90-94.
17. Sirojiddin S. et al. Small business and private entrepreneurship is a place to provide employment //Journal of Academic Research and Trends in Educational Sciences. – 2022. – T. 1. – №. 12. – C. 115-119.
18. Saitov S. et al. SANOAT KORXONALARIDA INVESTITSION FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI //Новости образования: исследование в XXI веке. – 2025. – T. 3. – №. 33. – C. 731-733.
19. Eshboyeva M., Eshboyev T., Saitov S. GREEN ACCOUNTING IN UZBEKISTAN: SUSTAINABILITY AND INTERNATIONAL FINANCIAL REPORTING STANDARDS //Scientific journals" D-PRESS SERVICES". – 2025. – T. 1. – №. 7. – C. 88-91.
20. Saitov S., Nuraliyeva S. BOZOR IQTISODIYOTIDA PSIXOLOGIK BOSHQARUV SHAKLLARI //Scientific practical conference. – 2025. – T. 1. – №. 1. – C. 447-452.